

АНАЛІЗ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Асаула К. І.¹, Ольвінська Ю. О.²

¹ — студент, кафедра статистики,

² — канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Асаула К. І., Ольвінська Ю. О. Аналіз страхового ринку України. Досліджено стан та особливості функціонування вітчизняного страхового ринку. Проаналізовано структуру страхових премій та концентрацію страхового ринку України. Визначено основні проблеми та перспективні напрями розвитку страхового ринку України

Ключові слова: страхування, страховий ринок, страхові послуги.

Асаула Е. И., Ольвинская Ю. О. Анализ страхового рынка Украины. Исследовано состояние и особенности функционирования отечественного страхового рынка. Проанализирована структура страховых премий и концентрация страхового рынка Украины. Определены основные проблемы и перспективные направления развития страхового рынка Украины

Ключевые слова: страхование, страховой рынок, страховые услуги.

Asaula K. I., Olvinskaya J. O. Analysis of the Ukrainian insurance market. The condition and the peculiarities of the domestic insurance market. The structure of insurance premiums and the concentration of the insurance market of Ukraine. The main challenges and prospects for development of the Ukrainian insurance market

Keywords: insurance, insurance market, insurance services.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Асаула, К. І. Аналіз страхового ринку України. [Текст] / К. І. Асаула, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : матер. конф. — Одеса, ОНЕУ. — С. 126 – 130.

Ключовим елементом національної економіки будь-якої країни є страховий ринок. Страхування займає центральне місце в системі господарювання країни, що базуються на ринкових засадах, забезпечуючи, з одного боку, надійний страховий захист від ризиків суб'єктів ринкових відносин, страховому захисті майнових інтересів членів суспільства та потреби економіки в інвестиційних ресурсах, з іншого. Тому страхування є основою суспільного розвитку, його збалансованості та стабільності. Воно є стратегічно важливим та перспективним сегментом економіки, що дає змогу забезпечити соціально-економічну стабільність в суспільстві, забезпечує компенсацію збитків у результаті настання несприятливих подій, знижує витратну частину бюджетів різних рівнів та є джерелом внутрішніх довгострокових інвестицій в економіку країни.

Узагальнення основних тенденцій функціонування страхових компаній на вітчизняному страховому ринку, виявлення головних проблем та визначення перспективних напрямів розвитку страхового ринку України.

Актуальність питання розвитку страхового ринку України обумовлює необхідність розробки державної політики ефективного розвитку страхування у поєднанні з загальнонаціональними економічними пріоритетами, яка б передбачала умови для подальшого розвитку законодавчої та удосконалення нормативної бази, визначення основних напрямків формування механізму страхових послуг для забезпечення соціального захисту.

Сучасний страховий ринок в Україні формується в умовах поступового підвищення макроекономічних показників (зростання валового внутрішнього продукту, помірний рівень інфляції, стабільність національної валюти), що створює передумови розвитку національного страхового ринку. За роки незалежності створено законодавчу та нормативну базу страхування, що дало змогу будувати страховий ринок на засадах конкуренції та постійному підвищенні якості надання страхових послуг.

Тенденція зміни показників, що характеризують діяльність страхових компаній за 2012-2013 рр. свідчить про наявність хоча і не значних, але якісних зрушень на страховому ринку. В даний час, страховий ринок України перебуває на етапі становлення і не дивлячись на стрімкий розвиток окремих його сегментів, рівень страхового покриття залишається досить низьким – 5-10%, в той час коли у розвинутих країнах Європи даний показник становить понад 94%. Структура страхових премій за видами страхування станом на перше півріччя 2013 р. свідчить про розвиток в Україні лише класичних видів страхування. Так, в структурі страхових премій найбільшу питому вагу займає авто страхування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена карта») – 2925,0 млн. грн. (або 33%) та страхування майна – 985,3млн. грн. (або 11 %), тоді як медичне страхування знаходиться на етапі зародження. Загальною тенденцією в ризиковому страхуванні є збільшення частки роздрібного сегменту в розрізі платежів з одночасним зростанням частки виплат корпоративному сегменту в структурі виплат. Тобто премії активніше притягають від громадян, а відшкодування виплачують переважно юридичним особам.

Позитивними змінами на ринку страхування є зростання страхових премій по страхуванню життя, сума яких склала 784 млн. грн. У структурі чистих страхових премій станом на перше півріччя 2013 р. даний вид страхування склав 8%, в той час, коли за аналогічний період 2011 р. даний показник становив лише 4% (або 368,8 млн. грн.). Проте, доцільно зазначити, що в структурі страхового ринку країн-членів ЄС зі збору страхових премій страхування життя складає близько 50-60 %. Низький рівень освоєння ринку страхування життя в Україні можна пояснити в першу чергу низькою капіталізацією страхових компаній, неготовністю працювати із незначними сумами страхових премій індивідуального страхувальника, орієнтуючись в основному на фінансово-промисловому бізнесі [1, с.125].

Аналіз концентрації страхового ринку Україні станом на 2013 р. свідчить, про те, що не зважаючи на значну чисельність страхових компаній, а саме – 443, фактично на страховому ринку основну частину валових страхових премій – 91,1 %, акумулюють 100 страхових компаній «non-Life» (24,2 % всіх СК «non-Life») та 98,2% – 20 СК «Life» (32,4 % СК «Life») [3]. За даними Українського науково-дослідного інституту «Права і економічних досліджень» в рейтингу страхових компаній за валовими страховими преміями провідні місця в 2013 р. займали такі страхові компанії як АСКА, АХА Страхування, Провідна, Оранта та Кремінь [5].

Результат основної (страхової) діяльності в цілому по учасниках ринку за 2011-2013 рр. збільшується, оскільки продовжує збільшуватись позитивне сальдо між заробленими преміями і страховими виплатами. Величина операційних витрат страхових компаній в 2011 р. збільшувалася повільніше в порівнянні із заробленими страховими преміями, а в 2013 р. мало місце зменшення цього показника. Тенденція скорочення частини витрат страховиків стала більш явною. Це створює резерв для збереження прийнятної рівня рентабельності бізнесу навіть в умовах можливого швидшого зростання обсягів відшкодувань.

Попри поетапне збільшення обсягів власного капіталу, активів і резервів, що позитивним чином відображається на платоспроможності страхових компаній та зміцненні позицій компаній-учасниць на страховому ринку, чому сприяє об'єднання страховиків, сучасний стан страхового ринку характеризується наявністю багатьох негативних тенденцій та суттєвих диспропорцій свого розвитку [2, с.15]. В першу чергу мова йде про зменшення страхових премій у структурі ВВП, частка яких у 2012 р. становила 1,8 %, що на 0,5 в.п. менше в порівнянні із 2011 р.

Страховий ринок є одним із найпривабливіших секторів економіки як для вітчизняних так і для іноземних інвесторів. Так, за останні роки значно збільшилась присутність іноземного капіталу в фінансовій системі України. Що припадає на компанії з іноземними інвестиціями в розмірі понад 51 % статутного фонду, склала 53,3 %. На сьогоднішній день на страховому ринку України діють дочірні компанії таких всесвітньо відомих страховиків, як Alіco AIG Life, PZU та ін [5].

Головними проблемами подальшого розвитку страхового ринку, на нашу думку, є низький платоспроможний попит на страхові послуги, відсутність довіри населення до страхових компаній, що зумовлено інформаційною закритістю страхового ринку та відсутністю якісної статистичної інформації, відсутність цілеспрямованої державної підтримки у сфері страхування, низька прибутковість окремих видів страхування, низька конкурентоспроможність страховиків у порівнянні із банками, відсутність чіткого стратегічного управління страховою діяльністю, низький рівень кваліфікації кадрів.

Окреслені проблеми потребують підвищеної уваги як з боку державних органів по нагляду за страховою діяльністю, так і врахування в про-

цесі управління розвитком окремого суб'єкта страхового підприємництва.

Однією із передумов подальшого розвитку страхового ринку України є відновлення довіри до страхової галузі. В контексті вирішення даної проблеми важливим видом діяльності є інформування населення про економічну діяльність страхування, про стан страхового ринку і державний контроль за його діяльністю, а також впровадження нових, привабливих для населення видів фінансових послуг [6, с.35]. Також досить актуальним напрямом є активізація ролі держави та її органів у зміцненні страхового ринку України та приведення вітчизняного страхового ринку у відповідність із світовими стандартами.

Хоча страховий ринок України і пройшов стадію формування та все ж таки ще знаходиться на етапі розвитку. Він набув певного рівня розвитку, але не став реальним чинником стабільності і за своїми характеристиками не відповідає завданням випереджального розвитку української економіки та тенденціям світових страхових ринків. Це зумовлює його суттєве відставання у глобальному процесі формування світової фінансової системи.

Досвід країн Європейського Союзу показує, що, не дивлячись на достатньо високий рівень розвитку ринку страхування життя і розуміння населенням необхідності укладення договорів страхування, механізми розвитку страхування життя в цих країнах встановлені законом.

У деяких європейських країнах із оподаткованої бази фізичної чи юридичної особи (роботодавця) можуть виключатися такі види витрат:

- страхові внески, які виплачуються за договором, що передбачає виплати довічних анuitетів і за договору, укладеному роботодавцем на користь робітників;

- страхові внески, що виплачуються за індивідуальним договором анuitетом, при страхуванні від нещасних випадків, страхуванні здоров'я, якщо річний прибуток страхувальників менший раніше встановленої суми чи встановленого ліміту витрат із страхування, який буде відніматися від оподаткованого прибутку;

- страхові внески, які виплачуються за договором індивідуального страхування життя, страхування здоров'я та від нещасних випадків.[3, с. 19]

Підводячи підсумок вищесказаному, можемо зазначити, що в майбутньому найбільш перспективним напрямом розвитку страхового ринку має стати зміна державної політики у сфері страхування, прийняття відповідних нормативно-правових коригувань щодо активізації обов'язкових видів страхування (обов'язкове медичне страхування, обов'язкове страхування аграрних підприємств, страхування відповідальності нотаріусів тощо), а також введення кримінальної відповідальності за картелі і змови. Актуальним є налагодження ефективного співробітництва банків і страховиків та розвиток в контексті даного напрямку добровільно-примусових видів страхування, наприклад, страхування об'єкту поруки при банківському

кредитуванні та створення незалежного інформаційно-аналітичного центру в спектрі страхового ринку в напрямі забезпечення «здорової» конкуренції та підвищення довіри з боку населення, що сприятиме додатковому залученню страхових премій та підвищенню якості страхових послуг.

Вирішення зазначених проблем з урахуванням перспективних напрямів розвитку страхового ринку в Україні зумовить не тільки підвищення ефективності функціонування та конкурентоспроможності галузі страхування, але й забезпечить підйом економіки в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Підгорний А. З. Статистика ринків: навчальний посібник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова. - Одеса: Атлант, 2014. – 408 с.
2. Підсумки діяльності страхових компаній України за перше півріччя 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www. http://forinsurer.com.ua](http://www.forinsurer.com.ua)
3. Рейтинг страхових компаній України за 2002-2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/>
4. Витковская Е. В. Статистические методы – инструмент изучения социально-экономических процессов / Е. В. Витковская, А. З. Подгорный, Ю.О. Ольвинская [и другие] // Историк-экономист С.Я.Боровой и проблемы современной истории экономики: к 110-летию со дня рождения С.Я.Борового: монография. - 2013. – С. 211-256.
5. Самоєнкова, О. В. Економічна статистика: навчальний посібник / О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2010. – 182 с.
6. Підгорний А. З. Статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, І. Г. Готліб, К. В. Вітківська [та інші] / за ред.. А.З.Підгорного. - Одеса, 2013. – 106 с.
7. Корольова, Т. С. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону : монографія / [А. З. Підгорний, К. В. Вітківська, О. Г. Милашко, Т. В. Погорєлова, Т. С. Корольова та ін.]. – Одеса : АТЛАНТ, 2012. – 303 с.
8. Ольвінська Ю. О. Конкурентоспроможність національної економіки як фактор інвестиційної привабливості / Ю. О. Ольвінська, О. І. Селезньов // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2004. – Вип. 17. – С. 295-301.
9. Підгорний А. З. Удосконалення методології статистичного оцінювання розвитку регіону: звіт про НДР (пром.ін.) / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, К. В. Семенова та інші. - Одеса, 2014. - 118 с.
10. Самоєнкова О. В. Соціальна статистика: навчальний посібник / О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2009. – 102 с.